

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE

**ANALIZA UKREPOV ZA BLAŽENJE EKONOMSKIH POSLEDIC
EPIDEMIJE COVIDA-19 V SLOVENIJI IN IZBRANIH DRŽAVAH
EVROPSKE UNIJE**

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Žiga Žibert, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Analiza ukrepov za blaženje ekonomskih posledic epidemije COVIDA-19 v Sloveniji in izbranih državah Evropske unije, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko izr. prof. dr. Nino Ponikvar,

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z veljavnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študenta: _____

KAZALO

UVOD	1
1 NASTANEK RECESIJE V RAZLIČNIH EKONOMSKIH MODELIH.....	1
1.1 Klasična ekonomika in razlogi za nastanek gospodarske krize	2
1.2 Novoklasična ekonomika.....	4
1.3 Keynesova makroekonomika in razlogi za nastanek gospodarske krize.....	4
1.4 IS–LM model.....	6
2 RAZLOGI ZA NASTANEK GOSPODARSKE KRIZE V RAZMERAH COVIDA-19	8
2.1 Gospodarske posledice epidemije COVIDA-19 in ukrepov za zajezitev širjenja	10
2.1.1 Medicinski šok.....	10
2.1.2 Šok posledic zaščitnih ukrepov	10
2.1.3 Šok pričakovanj potrošnika	12
3 MAKROEKONOMSKI VPLIVI KORONAVIRUSA NA SLOVENSKI BDP ...	12
3.1 Ocene izgube slovenskega BDP	14
4 PROTIKRIZNI GOSPODARSKI UKREPI V SLOVENIJI V PRIMERJAVI Z DRUGIMI DRŽAVAMI	16
4.1 Najpomembnejši ukrepi	16
4.2 Pregled ukrepov in gospodarskih posledic krize v izbranih državah EU in v ZDA.....	17
SKLEP	21
LITERATURA IN VIRI	22

KAZALO SLIK

Slika 1: Ravnotežni obseg proizvodnje v klasični ekonomiki	3
Slika 2: Ravnotežni obseg proizvodnje v novoklasični ekonomiki	4
Slika 3: Keynesianski križ.....	5
Slika 4: Keynesianski križ.....	7
Slika 5: Gibanje novonastalih okužb.....	8
Slika 6: Prikazuje, katere države so posledice COVIDA-19 najbolj prizadele.....	9
Slika 7: Krožni tok gospodarstva	11
Slika 8: Izvoz blaga v Sloveniji.....	13

Slika 9: Razmere na trgu dela v Sloveniji.....	14
Slika 10: Realne spremembe slovenskega BDP	15
Slika 11: Število umrlih zaradi posledic COVIDA-19	18
Slika 12: Razlika med napovedjo 2019 in 2020	19
Slika 13: Finančni ukrepi izbranih držav EU za zaježitev gospodarskih posledic COVIDA-19	19

UVOD

»Svet je le počasi dojel, da smo leto preživeli v senci ene največjih gospodarskih katastrof moderne zgodovine. Toda zdaj, ko se je človek na ulici zavedel, kaj se dogaja, ne vedoč, kako in zakaj, ga je popadel najbrž pretiran strah, tako velik kot je bila njegova brezbržnost, ko so se težave začele. Začenja dvomiti o prihodnosti. Se zdaj prebuja iz prijetnih sanj in se mora soočiti z mračnimi dejstvi? Ali drsi v nočno moro, ki bo minila? Dvomi so odveč. Tisto drugo niso bile sanje. To je nočna mora, ki bo minila z jutrom. Kajti iznajdljivost Narave in človeka je prav tako plodna in produktivna kakor prej. To ni bila napačna pot. Sposobni smo tako kot vedno vsakomur zagotoviti visok življenjski standard.« (Keynes, 2006, str. 23)

Finančna ali gospodarska kriza je beseda, ki pri večini ljudi zbuja strah in negotovost. V zgodovini smo se že velikokrat srečali s situacijo, ko gospodarstvo zapade v krizo, ki traja vse do takrat, dokler se monetarni sistem ne stabilizira in ne povrne zaupanja kapitalskih investorjev. Kriza, ki je nastala s COVIDOM-19, ki ga povzroča koronavirus, je zagotovo nekaj, česar svetovna ekonomija ni predvidela in se nanjo ni pripravila, zato je težko predvideti njene posledice in čas trajanja.

Svet so preplavile številne informacije, ki so spremljale novonastalo situacijo, vendar v prevelikem obsegu, da bi si lahko povprečen bralec sestavil celotno sliko. Zato je namen mojega zaključnega dela razložiti nastanek recesije v različnih ekonomskih modelih na jasn in enostaven način. Osredotočil se bom, na kaj vse je vplival koronavirus, in raziskal, kateri gospodarski sektorji so med krizo COVIDA-19 najbolj profilirali in kateri so utrpeli največje izgube. Analiziral bom, kakšne posledice je kriza pustila na slovenskem bruto domačem proizvodu in preučil napovedi gibanja slovenskega bruto domačega proizvoda za leto 2020. Upošteval bom dosedanje ukrepe slovenske vlade in jih primerjal z ukrepi drugih večjih evropskih držav in za konec ukrepe razložil na teoretičnih ekonomskih modelih.

Koronavirus, ki grozi svetovni ekonomiji, je seveda velika grožnja za gospodarstvo, ki se ji bo težko upreti. Strah, jeza in beda so občutki ob nerazumevanju nastale situacije. Vendar je pomembno, da ohranimo pozitivne misli in svojo energijo usmerimo v ponovno vzpostavitev gospodarstva, kar bo na finančne trge vneslo optimizem.

1 NASTANEK RECESIJE V RAZLIČNIH EKONOMSKIH MODELIH

Gospodarske krize so del kapitalističnih gospodarstev, njihov izvor in posledice pa preučujemo znotraj ekonomike, bolj natančno znotraj makroekonomike. Angleški ekonomist Maynard Keynes (2006) je gospodarske krize opisal kot »daljše obdobje kroničnega stanja aktivnosti pod normalno brez opaznega trenda bodisi proti okrevanju bodisi proti popolnemu zlomu«.

Makroekonomika je razmeroma mlada veda, ki se je pojavila nekje v 18. stoletju s tako imenovano klasično šolo. Predstavniki klasične šole so verjeli, da je trg sam sposoben odpravljati neravnovesja v gospodarstvu, zato do samih kriz ne more prihajati. Verjeli so v tako imenovano »politiko zdravih financ«, pri kateri so prihodki države uravnoreženi z odhodki države. Taka fiskalna politika naj bi omogočila, da se agregatno povpraševanje uskladi z agregatno ponudbo na vseh trgih. Prav tako pa mora biti nevtralna tudi monetarna politika. Verjeli so, da z monetarno politiko ne moremo vplivati na večjo proizvodnjo in večjo brezposelnost. Vse, kar lahko spreminjamo z monetarno politiko, je raven cen, s katerimi vzpostavimo ravnovesje na vseh trgih (Tajnikar, 2015). Leta 2006 je ponovno izšlo Keynesovo delo »Splošna teorija zaposlenosti, obresti in denarja« (Krugman, 2015), ki je spremenilo pogled na gospodarstvo in na novo napisalo sodobno makroekonomiko. Keynes je izhajal iz obdobja velike depresije, ki se je zgodila v Združenih državah Amerike v tridesetih letih dvajsetega stoletja. Kritiziral je klasične ekonomiste in trdil, da se trgi niso sposobni sami uravnorežiti in da je za uravnoreženost gospodarstva odgovorna vlada, ki mora skrbno upravljati z gospodarstvom in skrbeti za narodno blaginjo. V nadaljevanju predstavljam osnove klasične in keynesianske makroekonomike.

1.1 Klasična ekonomika in razlogi za nastanek gospodarske krize

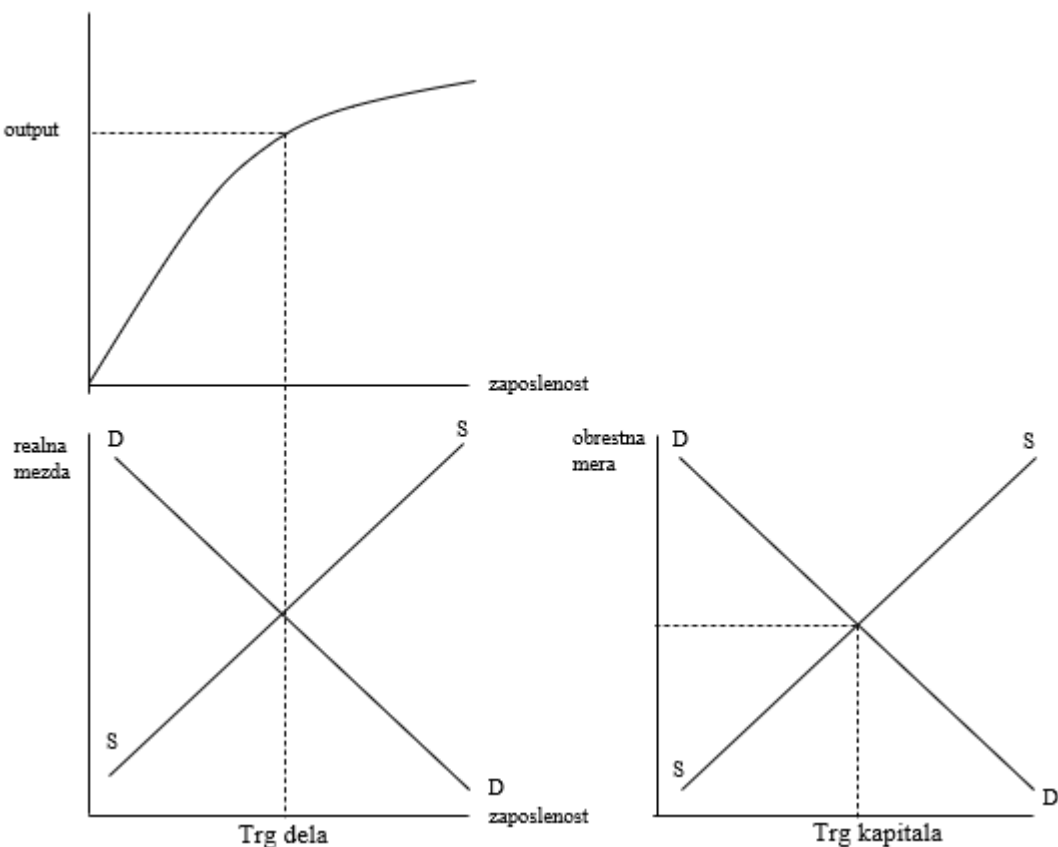
Klasična ekonomika temelji na kratkoročni agregatni funkciji, trgu dela in trgu kapitala. Trg dela je odnos med povpraševanjem po delu na eni strani in ponudbo dela na drugi strani in je ključen za razlago klasičnega modela, saj se z njim določa obseg zaposlenosti. Po delu povprašujejo podjetja, ki maksimirajo profit, zato zaposlujejo takšno količino dela, da se mejni faktorski prihodek dela izenači s ceno dela. Na drugi strani pa imamo ponudbo dela, ki je odvisna od posameznikov, ki ponujajo delo, oziroma od njihovega odločanja med delom in prostim časom s ciljem kar največje koristnosti. Zaradi padajoče mejne koristnosti posameznik za odpovedovanje večjim količinam prostega časa pričakuje večje nadomestilo v obliki višje urne mezde. Zato sta tako individualna ponudba dela kot tudi tržna krivulja ponudbe dela naraščajoči, saj posamezniki ponujajo več dela le ob višjih mezdah. Padajoča tržna krivulja povpraševanja po delu in naraščajoča tržna krivulja ponudbe dela določata ravnotežni obseg zaposlitve dela (L) in ravnotežno mezdo (w) (Tajnikar, 2015).

Podobno imamo na trgu kapitala povpraševanje po prihrankih na eni strani in ponudbo prihrankov na drugi strani. Podobno kot na trgu dela tudi na trgu kapitala posameznik maksimira svojo koristnost in tehta med potrošnjo in varčevanjem. Iztočnica posameznika je trg dela, ki ustvarja posamezniku dohodek, s katerim razpolaga in ga lahko nameni bodisi za potrošnjo bodisi za varčevanje. Posameznik se je pripravljen odpovedati večjemu delu potrošnje le, če je na trgu višja obrestna mera, saj v tem primeru z večjo prihodnjo potrošnjo nadomešča izgubljeno koristnost iz manjše potrošnje danes. Tako je krivulja ponudbe prihrankov naraščajoča funkcija odnosa med obrestno mero (i) in obsegom prihrankov (S). Na drugi strani podjetja maksimirajo profit in povprašujejo po kapitalu v skladu s padajočim mejnim faktorskim prihodkom kapitala. Zato je krivulja povpraševanja po kapitalu prav tako

padajoča, skupaj s ponudbo kapitala pa določa ravnotežni obseg zaposlitve kapitala (K) in ravnotežno ceno kapitala, to je obrestno mero (i) (Tajnikar, 2015).

Kratkoročna produkcijska funkcija je naraščajoča funkcija variabilnega proizvodnega dejavnika dela, ki pa zaradi zakona o padajočem mejnem donosu narašča po padajoči stopnji.

Slika 1: Ravnotežni obseg proizvodnje v klasični ekonomiki

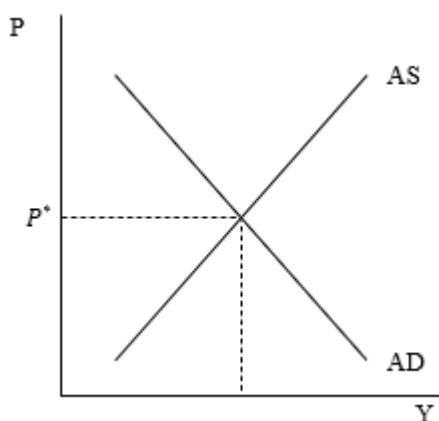
Prirejeno po Tajnikarju (2015)

Slika 1 prikazuje ravnotežje med kratkoročno proizvodno funkcijo in trgom dela ter trgom kapitala. Ravnotežje na trgu dela in na trgu kapitala v okviru kratkoročne produkcijske funkcije (ob dani tehnologiji) določi obseg proizvodnje, pri čemer v našem primeru na sliki 1 delo obravnavamo kot variabilni dejavnik, kapital pa kot fiksne. Trg kapitala je tako odvisen od ponudbe prihrankov in povpraševanja po njih. Krivulja ponudbe prihrankov je tako odvisna od preferenc posameznika med delom in prostim časom, natančneje: manjše kot so mezde, manjše so preference posameznika do dela in manjša je ponudba prihrankov. Krivulja povpraševanja po prihrankih pa je odvisna od mejnega faktorskega prihodka kapitala (v nadaljevanju MFR), kjer je MFR produkt cene outputa in mejnega produkta kapitala, oba omenjena dejavnika pozitivno vplivata na povpraševanje po kapitalu. Večji kot je MFR, večje bo povpraševanje po prihrankih (Tajnikar, 2015).

1.2 Novoklasična ekonomika

Novoklasična teorija sloni na predpostavki, da so relativne cene tiste, ki vplivajo na obseg agregatnega povpraševanja in ponudbe. Predpostavlja, da kupoprodajni akti vedno tečejo po ravnotežnih cenah, vendar pa za razliko od klasične upošteva racionalno obnašanje gospodarskih subjektov, odstopanja od teh so samo naključja in so enkratne narave. Govorimo o teoriji praznjenja trgov. Tako kot klasična ekonomika tudi novoklasična zagovarja teorijo, da je izhodiščni trg dela, ki določa razmere na vseh trgih.

Slika 2: Ravnotežni obseg proizvodnje v novoklasični ekonomiki

Prerejeno po Tajnikarju (2015)

Slika 2 prikazuje splošno ravnotežje blaga in denarja, kjer imamo na ordinatni osi dejansko inflacijo, na abscisni osi pa narodni dohodek. Zaradi racionalnega obnašanja gospodarskih subjektov novoklasična teorija govori o invertnosti denarne politike in zagovarja **nevtravno davčno politiko**, po kateri naj bi bili prihodki države, ki zmanjšujejo agregatno ponudbo (AD), usklajeni z odhodki države, ki povečujejo agregatno ponudbo (AD) (Kešeljević, 2016).

Podobno nova keynesianska makroekonomika za iztočnico jemlje novoklasično ekonomiko, vendar pa za razliko od te domneva, da lahko kupoprodajni odnosi nastanejo tudi, ko cene niso v ravnotežju. Razlogi za to izhajajo s trga dela, od koder izvira problem »**zataknenih cen**« in »**zataknenih mezd**« (Tajnikar, 2015).

1.3 Keynesova makroekonomika in razlogi za nastanek gospodarske krize

Keynes je za razliko od klasične ekonomike trdil, da trgi sami po sebi ne zagotavljajo ravnotežja med ponudbo in povpraševanjem, saj dejavniki agregatnega povpraševanja in agregatne ponudbe niso enaki. Za izhodišče svojega modela je vzel narodnogospodarsko identiteto, s katero ponazarja odnos med zasluženimi in potrošenimi dohodki. Narodnogospodarsko identiteto tako zapišemo kot vsoto vseh zasluženih dohodkov (Y^S) in vsoto vseh potrošenih dohodkov (Y^D) (Tajnikar, 2015):

$$Y^D = Y^S$$

Vsoto vseh potrošenih dohodkov imenujemo tudi efektivno povpraševanje (Y^D), ki je tako sestavljeno iz vsote potrošnje gospodinjstev (C), investicij podjetij (I), potrošnje države (G) in neto izvoza, ki nastaja kot posledica mednarodne menjave blaga ter ga opredelimo kot razliko med izvozom (X) in uvozom (M) (Tajnikar, 2015):

$$Y^D = C + I + G + X - M$$

Potrošnja gospodinjstev je opredeljena kot vsota dohodkov gospodinjstva in avtonomne potrošnje (a), ki ni odvisna od dohodka. Kakšna je odvisnost med dohodom in potrošnjo, pa kaže mejna nagnjenost k potrošnji (b), ki kaže, kolikšen del dohodka gospodinjstvo nameni za finalno potrošnjo. Vrednost mejne nagnjenosti potrošnje je med 0 in 1. Večja kot je vrednost, večji del svojega dohodka gospodinjstva namenijo svoji potrošnji (Kešeljević, 2016):

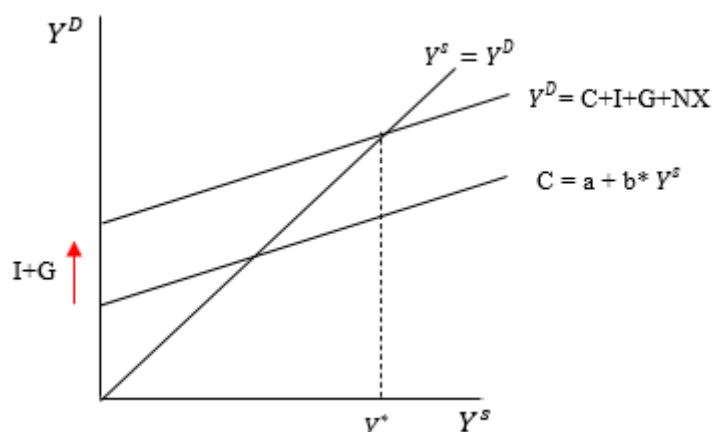
$$C = a + b \cdot Y^S$$

Sama potrošnja tako neposredno povečuje efektivno povpraševanje. Treba pa je tudi omeniti, da ima povečanje potrošnje tudi multiplikativne učinke. Enačbo multiplikatorja lahko zapišemo kot (Tajnikar, 2015):

$$\frac{\Delta Y}{\Delta I} = \frac{1}{1 - b}$$

Enačba (4) nam pove, da se v primeru povečanja mejne nagnjenosti k potrošnji povečujejo investicije in s tem narodni dohodek (Tajnikar, 2015).

Slika 3: Keynesianski križ

Prerejeno po Tajnikarju (2015)

Narodnogospodarsko identiteto ponazorimo kot premico, ki pod kotom 45 stopinj teče skozi koordinatno izhodišče, kot je prikazano na sliki 3. Na abscisni osi prikazujemo zaslužene dohodke (Y^S), na ordinatni osi pa potrošene dohodke (Y^D). Zgornja slika prikazuje keynesianski križ, ki je ključen za razumevanje Keynesove teorije narodnogospodarske identitete. Gospodarska rast je tako odvisna od efektivnega povpraševanja. Vse izhaja iz avtonomne potrošnje (a) in mejne nagnjenosti k potrošnji (b). Če se ta elementa zmanjšata, to v največji meri vpliva na potrošnjo gospodinjstev, ki pade. Zmanjšajo se investicije (I) in multiplikativni učinki, in s tem na koncu tudi državna potrošnja (G), kar pripelje do kriznih razmer (Tajnikar, 2015).

1.4 IS–LM model

IS-LM model je nadgradnja keynesianskega križa. IS krivulja prav tako kot keynesianski križ temelji na narodnogospodarski identiteti v obliki $I = S$. Funkcijo investicij zapišemo kot (Tajnikar, 2015):

$$I = n - v(i)$$

Investicije (I) so negativno odvisne od obrestne mere (i), saj višja obrestna mera vodi do nižjih investicij. Kljub vsemu pa investicije lahko nastajajo tudi neodvisno od obrestne mere, zato v formuli upoštevamo še konstantno (n). Odnos med obrestno mero in investicijami pa kaže količnik (v). Na drugi strani imamo funkcijo prihrankov (Tajnikar, 2015):

$$S = -a + (1 - b)Y^S,$$

kjer je Y^S družbeni dohodek, a je avtonomna potrošnja, b pa mejna nagnjenost k potrošnji. IS krivulja predstavlja vse kombinacije družbenega dohodka (Y^S) in obrestne mere (i), ki vodijo v ravnotežje med investicijami in prihranki, torej do ravnotežja na trgu blaga (Tajnikar, 2015):

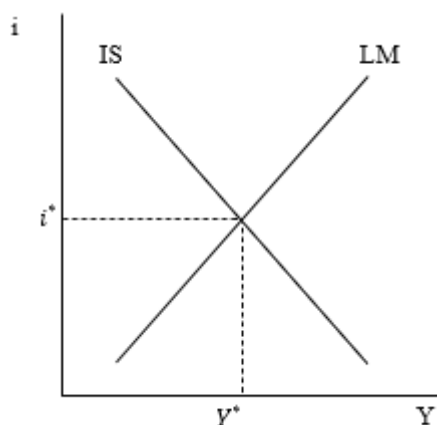
$$\left(\frac{a + n}{1 - b} - \right) + \left(\frac{v}{1 - b}\right)i = Y^S$$

Na drugi strani je LM funkcija, ki temelji na enakosti špekulativnega, transakcijskega povpraševanja po denarju in ponudbe denarja (Kešeljević, 2016):

$$Y = \frac{\alpha(i) + M^S - R}{\beta},$$

kjer je Y dohodek, i obrestna mera, ponudba denarja M^S , naklonski k , kot pa je odvisen od velikosti količnika (α/β). Manjša kot je odvisnost špekulativnega povpraševanja od obrestne mere (i), bolj položna je krivulja LM in obratno. Krivulja LM predstavlja vse kombinacije družbenega dohodka in obrestne mere, ki vodijo do ravnotežja na trgu denarja (Tajnikar, 2015).

Slika 4: Keynesianski križ

Prirejeno po Tajnikarju (2015)

Slika 4 prikazuje IS-LM model in s tem splošno ravnotežje, ki se pri določeni obrestni meri oblikuje na trgu blaga in trgu denarja.

V keynesianski makroekonomiki je nastanek krize vedno povezan z zmanjšanjem efektivnega povpraševanja, ki je posledica bodisi neravnovesja med prihranki in investicijami ali pa neravnovesja na denarnem trgu. Tako se gospodarska aktivnost v IS-LM modelu zmanjša (Kešeljević, 2016).

V skladu z IS-LM modelom se obseg gospodarske aktivnosti zmanjša, kadar se katerakoli od krivulj premakne levo, s tem pa je presečišče pri nižjem družbenem dohodku. V primeru IS krivulje se to zgodi v primeru zmanjšanja avtonomnih izdatkov (npr. avtonomne potrošnje gospodinjstev (*a*), avtonomnih investicij (*n*), pa tudi če se zmanjša mejna nagnjenost k potrošnji (*b*) ali poveča občutljivost investicij na obrestno mero (*i*). Zmanjšanje mejne nagnjenosti k potrošnji zmanjša multiplikativne učinke avtonomnih izdatkov. Na drugi strani pa se krivulje LM premakne, če se zmanjšata ponudba denarja in špekulativno povpraševanje, ki povzroča nižjo obrestno mero. Zaradi nižje obrestne mere se znižajo investicije in zmanjšajo se multiplikativni učinki, ki še dodatno znižajo narodni dohodek.

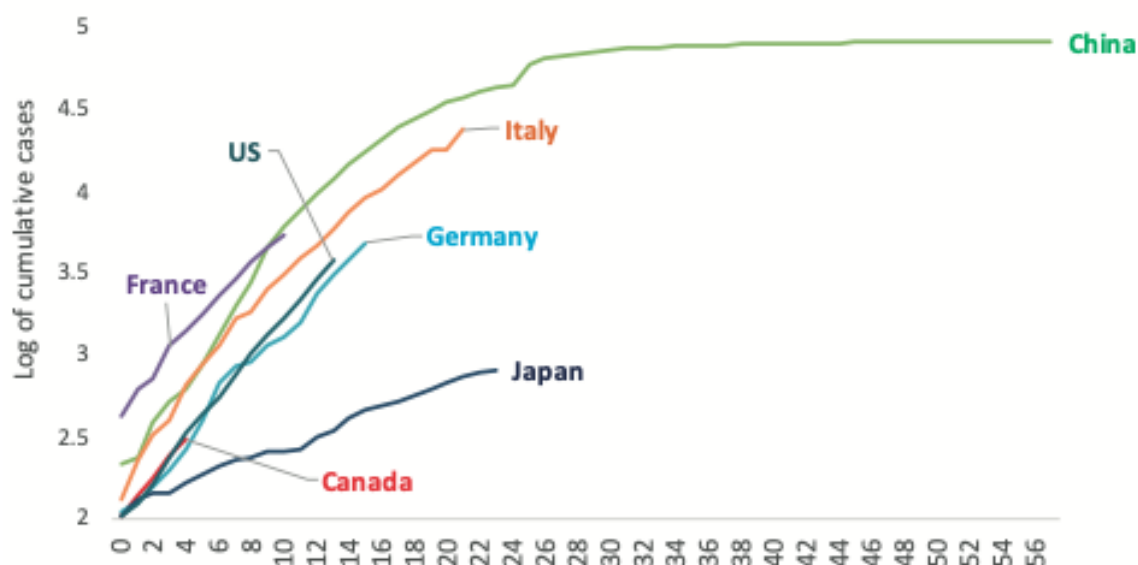
Država lahko v IS- LM modelu z učinkovito monetarno politiko premika LM krivuljo in z višanjem obveznih rezerv poslovnih bank jemlje denar s trga ali s prodajo narodnih obveznic bankam ter drugim pravnim subjektom plasira denar na trg. Kadar narodne banke plasirajo denar na trg z izdajo narodnih obveznic, poslovnim bankam omogočijo, da izdajajo večjo količino kreditov. Ker je na trgu več denarja, se LM krivulja premakne v desno in obrestne mere padejo. Padeč obrestnih povzroči dvig investicij, ki so na IS krivulji. Te investicije povečujejo dohodek in ta dohodek povečuje potrošnjo gospodinjstev. Posledično se povečajo multiplikativni učinki, ki zaradi povečane prodaje blaga prek davčnih dajatev povečujejo državni dohodek. Država tako lahko z dobro monetarno politiko premika LM krivuljo in z višanjem obveznih rezerv jemlje denar s trga ali s prodajo narodnih obveznic bankam ter drugim pravnim subjektom plasira denar na trg (Blanchard, 2003).

Kaj pa nam pravzaprav prinaša učinkovita monetarna politika? Z njo poskušamo uravnati inflacijo. Inflacija je termin, ki ga uporabljamo, ko se v gospodarstvu zgodi splošna podražitev storitev ali izdelkov. Vendar pa se sama podražitev ne pojavi sorazmerno z podražitvijo mezd. Tako lahko za 1 denarno enoto potrošimo manj kot prej. Kljub temu da nam inflacija znižuje kupno moč, je za gospodarstvo boljše, da je prisotna. V primerjavi z deflacijo, ki poceni izdelke in storitve ter zavira gospodarsko rast, saj spodbuja varčevanje in povečuje dolžniško breme. Tako je glavna domena centralnih bank nekako uravnati zdravo pozitivno inflacijsko stopnjo, ki se giba nekje med 1 % in 2 %, ki glede na zgodovinska cenovna nihanja prinašajo stabilnost cen in zdravo gospodarsko rast (Blanchard, Amighini & Giavazzi, 2010).

2 RAZLOGI ZA NASTANEK GOSPODARSKE KRIZE V RAZMERAH COVIDA-19

9. januarja 2020 je kitajska vlada razglasila prvo smrtno žrtev zaradi COVIDA-19. Prve informacije iz Kitajske so bile, da gre za hujši prehlad, ki pa je zelo nalezljiv. Informacije iz Kitajske so bile zelo skope, zato večina držav samemu koronavirusu sprva ni posvečala veliko pozornosti. 13. januarja 2020 so prvi primer okužbe potrdili še na Tajskem in kaj kmalu je bilo jasno, da ne gre samo za hujši prehlad. Do konca februarja 2020 je virus preplaval številne države sveta in večino evropskih držav. V Evropi se je izjemno hitro širil, virus je tu najhujše prizadel Italijo, ki je utrpela močne posledice. Najbolj je prizadel starejšo populacijo. Večina držav je razglasila epidemijo. Potrebni so bili drastični ukrepi, kot so maske, karantena in samoizolacija. Glavni cilj je bil preprečiti osebni stik med ljudmi, da bi kar se da zajezili širjenje virusa in s tem onemogočili pandemijo (Baldwin, 2020).

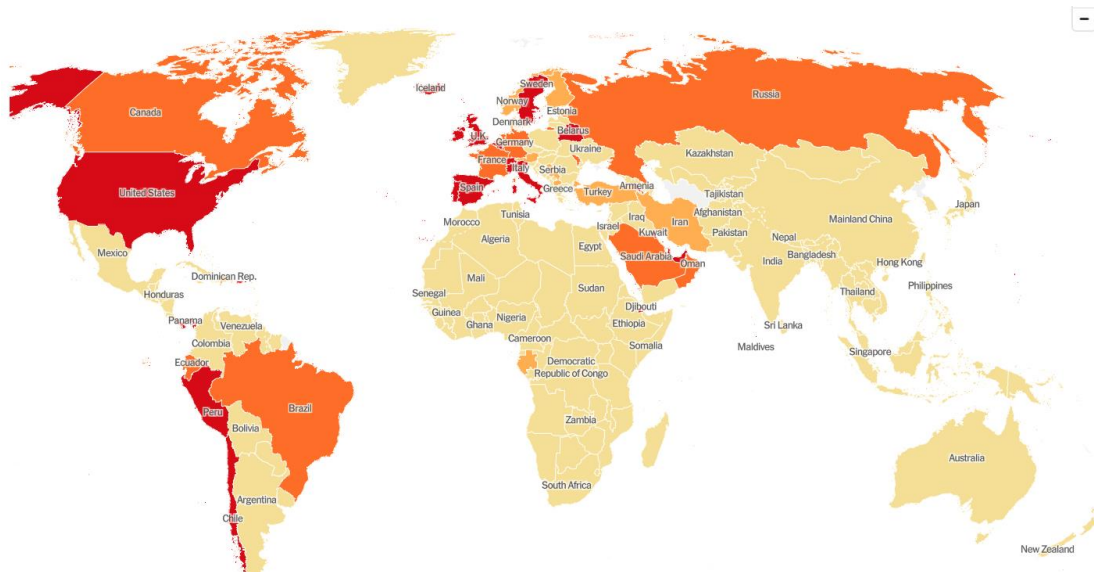
Slika 5: Gibanje novonastalih okužb

Vir: Baldwin (2020)

Kot vidimo na sliki 5, je število novookuženih ljudi s koronavirusom iz dneva v dan občutno naraščalo. Glavni problem večine držav je bil, da niso imele dovolj zdravstvenega osebja, da bi lahko poskrbele za vse okužene. Ideja karantene je tako bila, da bi upočasnili širjenje virusa tako dolgo, da bi se stvar znormalizirala in umirila. Zato je večina držav zaprla svoje meje in omejila gibanje svojih državljanov, da bi tako preprečila medsebojne stike (Baldwin, 2020).

Slika 6: Prikazuje, katere države so posledice koronavirusa najbolj prizadele

Vir: Our World in Data (2020)

Na sliki 7 lahko jasno vidimo, katere države je virus najbolj prizadel. Največ potrjenih okužb in smrtnih žrtev imajo Združene države Amerike in Brazilija, tam je bilo več kot dva milijona okuženih.

Ustavila se je tudi večina gospodarskih dejavnosti, ki za preživetje državljanov niso bile nujne. Vse dejavnosti so bile prisiljenje reorganizirati svoje delo, tako da so podjetja lahko še naprej izvajala svojo dejavnost na daljavo s pomočjo moderne tehnologije. Tehnologija je tu imela ključno vlogo in je močno pripomogla k lažjemu delu. Veliko podjetij je reorganiziralo delo tako, da zaposleni lahko delajo od doma. Pojavilo se je veliko podjetij, ki razvijajo programe, ki lajšajo delo od doma in pomagajo pri organiziranju delovnih opravil. Tudi po krizi je pričakovati, da bo določeno število delavcev ostalo doma, saj podjetja ugotavljajo, da tako prihranijo kar nekaj denarja, saj je delo povsem dobro opravljeno, ne da bi koga potrebovali na sedežu podjetja (CNBC, 2020).

2.1 **Gospodarske posledice epidemije COVIDA-19 in ukrepov za zaježitev širjenja**

COVID-19 je povzročil tri tipe gospodarskih šokov: medicinski šok, šok posledic zaščitnih ukrepov in šok pričakovanj potrošnika (Baldwin, 2020).

V nadaljevanju podrobneje predstavljam vsakega od šokov.

2.1.1 Medicinski šok

Medicinska stroka se je soočila z ogromnim problemom, saj so bile bolnišnične ustanove prisiljene ustaviti svoje vsakodnevne aktivnosti in celotno infrastrukturo je bilo treba prilagoditi razmeram pandemije. Koronavirus se izjemno hitro širi in dostikrat je lahko prenašalec oseba, ki še ne kaže nobenih znakov okužbe. Zdravniška stroka se še ni zedinila, kako dolgo je določena oseba lahko prenašalec, zato je nevarnost širjenja še toliko večja. Velik problem je tudi zdravljenje starejše populacije, pri kateri se bolezen večkrat razvije v hujšo pljučnico, ki vodi v smrt. Celotno zdravniško osebje je v številnih državah čez noč postalo preobremenjeno in številni objekti so se spremenili v začasne bolnišnice. Vsi zaščitni ukrepi, ki so jih države uvedle, da bi zaščitile svoje državljane, so močno vplivali na večino gospodarskih dejavnosti (Baldwin, 2020).

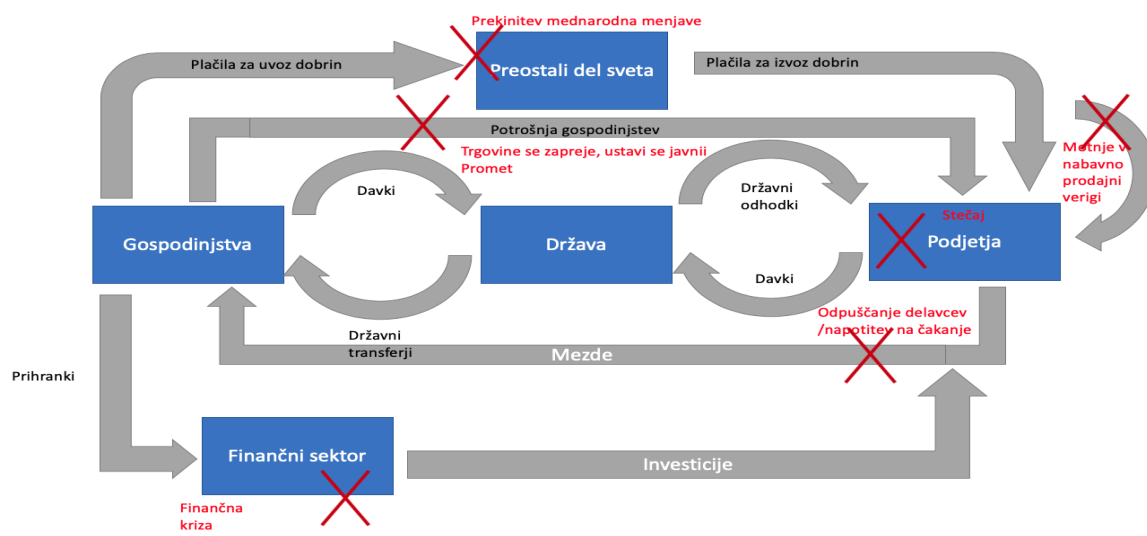
Medicinski sektor in farmacevtski sektor sta ena redkih, ki sta po izbruhu COVIDA-19 močno profitirala, saj so podjetja, ki izdelujejo zaščitno opremo, zdravila in ostale medicinske pripomočke zaradi povečanja potreb dosegale rast. Prav tako so se z razvijanjem cepiva pojavile poslovne priložnosti za generiranje dobička. Države in podjetja so povečali investicije v razvoj zdravil in cepiva proti koronavirusu (The Economist, 2020b).

2.1.2 Šok posledic zaščitnih ukrepov

Sodobno gospodarstvo je kompleksen sistem, v katerem sodelujejo številni gospodarski subjekti, vsak od njih pa je pomemben za to, da celoten sistem deluje. Zaposleni, podjetja, dobavitelji, gospodinjstva, banke in druge finančne ustanove imajo svojo vlogo, ki je omogoča normalno delovanje gospodarstva. Nedelovanje enega elementa zaradi nepričakovanega dogodka se prenese na vse ostale sodelujoče gospodarske subjekte. Prav to se je zgodilo tudi v primeru zaščitnih ukrepov, ki so jih države uvedle, da bi zaščitile zdravje in blaginjo svojih državljanov. Zaščitni ukrepi, ki so jih uvedle vlade, so v večini držav imeli negativne učinke na gospodarsko rast in so močno prizadeli trge (Ozili & Arun, 2020).

Na sliki 8 vidimo krožni tok gospodarstva, rdeči križci pa označujejo mesta, kjer se je tok ustavil bodisi zaradi epidemije ali pa zaradi ukrepov, ki so jih zaradi COVIDA-19 sprejele vlade.

Slika 7: Krožni tok gospodarstva

Vir: Baldwin (2020)

Ključna področja, kjer je gospodarski tok zastal, so torej naslednja:

- Ustavi se mednarodna menjava blaga; zaradi karantene so države zaprle svoje meje in s tem popolnoma ustavile mednarodno trgovino (Baldwin, 2020).
- Nižja zasebna potrošnja; zaradi začasnega zaprtja večine trgovin ter storitvenih dejavnosti in ustavitve javnega prometa se ponudba dobrin na trgu precej zmanjša in posledično pade tudi potrošnja (Baldwin, 2020).
- Brezposelnost; veliko podjetij zaradi nezmožnosti izvajanja svoje dejavnosti zapade v velike težave, saj fiksni stroški presežejo likvidnostne rezerve. Podjetja so primorana zapreti svojo dejavnost, odpuščati svoje zaposlene ali pa poslati svoje zaposlene na čakanje. Vse to ima ogromne posledice, saj močno vpliva na kupno moč gospodinjstev in potrošnja se občutno zmanjša (Baldwin, 2020).
- Problem finančnega sektorja; zaščitni ukrepi so zelo vplivali na finančne trge. Z motnjami v nabavno-dobavni verigi se je močno zmanjšala mednarodna trgovina. Kitajska je svoje industrijske obrate dobesedno ustavila. Na delniških trgih je zavladala panika in večina borznih indeksov je poslovala v rdečih številkah. Indeks S & P, ki meri 500 največjih podjetij, ki trgujejo na newyorški borzi, je padel za kar 7,33 %. S & P pa še zdaleč ni bil edini. Sledila mu je večina največjih indeksov, kot so japonski Nikkei, kitajski Shanghai Composite in nemški DAX. Finančni sektor je tako izpostavljen velikim tveganjem, saj se zaradi povečane brezposelnosti in zmanjšanja drugih gospodarskih dejavnosti gospodinjstvom in podjetjem poslabša kreditna sposobnost za najemanje novih ali odplačevanje obstoječih dolgov. Banke so primorane odobriti moratorije. Zaradi padca prilivov oz. manjših možnosti zaslužkov se s COVIDOM-19 ponovno odpira problematika likvidnosti bank (The Economist, 2020a).
- Med sektorji, ki so največ izgubili, so industrija, turizem, letalski transport, športna industrija in nepremičnine. Vse naštete panoge so zaradi zaščitnih ukrepov doživele

največje izgube. Samo zaprtje mej in prekinitev trgovanja z drugimi državami je najbolj vplivalo na industrijski sektor. Veliko držav je bilo močno odvisnih od kitajske industrije, ki že vrsto let zalaga svetovno gospodarstvo z izdelki in polizdelki. V Združenih državah Amerike je industrijska dejavnost upadla za kar 8,3 %, kar je največji zabeležen padec po letu 1946. Prav tako je močne izgube utrpel sektor turizma in letalskega transporta, saj je zaradi strogih omejitev večina držav praktično ustavila tranzit med državami. Številne države beležijo močno izgubo v turizmu in letalski promet je primoran odpuščati svoje zaposlene. Veliki problemi so nastali tudi v športni industriji, ki zaradi prepovedi izvajanja športnih dogodkov beleži ogromen padec (Ozili & Arun, 2020).

Treba pa je tudi omeniti, da med koronakrizo niso vsi sektorji utrpeli izgube. Določeni so poslovali z dobičkom. Tukaj je treba omeniti informacijskotehnološki sektor, ki je zaradi povečane potrebe po tehnoloških izdelkih beležil rast. Prav tako so rast beležila podjetja, povezana z farmacevtsko in medicinsko opremo (Nicola in drugi, 2020).

2.1.3 Šok pričakovanj potrošnika

Veliko ljudi sta zajela strah in panika, kar je celotno situacijo še poslabšalo. COVID-19 je močno vplival na psiho potrošnikov, saj nihče ni vedel, koliko časa bo trajala nevarnost in kdaj se bodo zaščitni ukrepi sprostili. Veliko zaposlenih je moralo na čakanje ali pa so ostali brez zaposlitve. Poslabšanje pričakovanj in nižji dohodki so še dodatno znižali potrošnjo gospodinjestev, hkrati pa prinesli v poslovni sektor investicijski pesimizem (Baldwin, 2020).

3 MAKROEKONOMSKI VPLIVI KORONAVIRUSA NA SLOVENSKI BDP

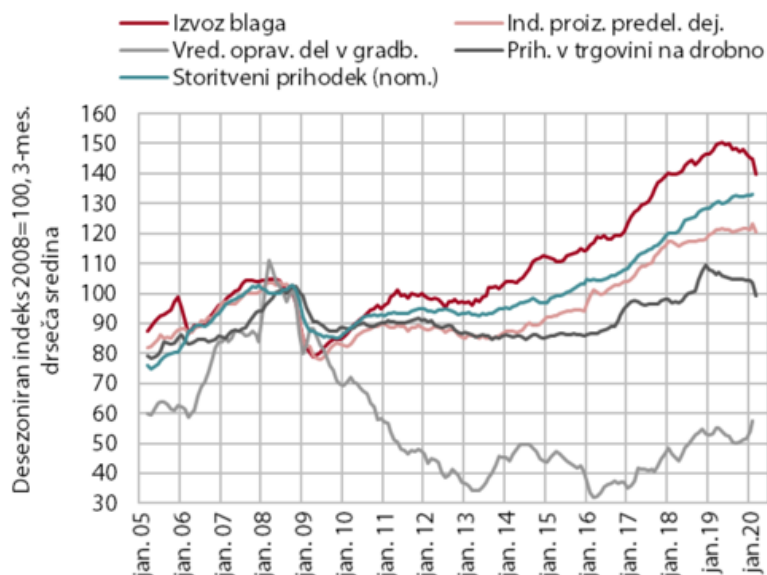
V Sloveniji smo se s posledicami koronavirusa prvič soočili v marcu 2020, ko je število okuženih začelo naraščati in negativno vplivalo na vse gospodarske aktivnosti. Virus se je precej hitro širil tudi v državah, ki mejijo s Slovenijo, in pojavile so se motnje v nabavno-prodajni verigi. Z željo, da bi zajezila virus, je vlada sprejela številne ukrepe, ki so zmanjšali gospodarske aktivnosti. Storitvene dejavnosti so zaradi prepovedi delovanja v Sloveniji doživele velik upad, znižala se je prodaja, ki je v zadnjih letih pred samim izbruhom COVIDA-19 doživljala precej dobro rast.

Slovenija je v primerjavi z drugimi evropskimi državami zelo specifična, saj nima dovolj lastnih naravnih virov in je tako odvisna od uvoza in izvoza. Kako pomembna sta izvoz in uvoz, nam pove podatek, da je bil slovenski delež uvoza in izvoza v BDP v letu 2019 84,4 %, kar je veliko več od deleža ostalih evropskih držav – 48 % (Brezigar Masten, 2020).

S slike 8 je dobro razvidno, da je v Sloveniji najbolj trpel izvoz blaga in trgovine na drobno. Upadla je tudi proizvodnja v predelovalnih dejavnostih po namenskih skupinah. Protivirusni

ukrepi so popolnoma ustavili mednarodno menjavo blaga, ki je posledično povzročila motnje v nabavno-prodajnih verigah. Številna industrijska podjetja so bila primorana zaradi težav pri zagotavljanju varnosti pri dela ustaviti proizvodnjo svojega blaga (UMAR, 2020).

Slika 8: Izvoz blaga v državi Sloveniji

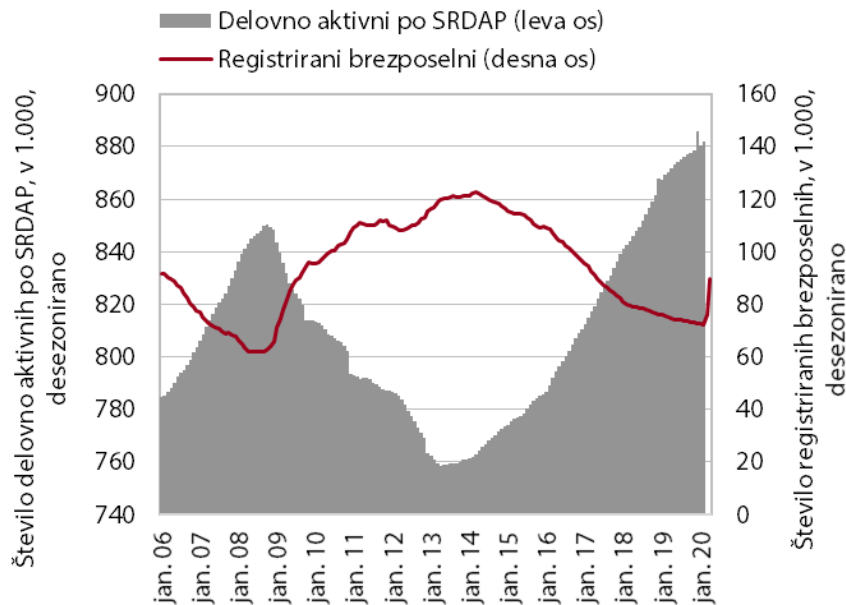
Vir: UMAR (2020)

Razmere na trgu dela so se zaradi pandemije močno poslabšale, številni državljani so zaradi strahu in nezmožnosti opravljanja dejavnosti zaprli svoja podjetja. Registrirana brezposelnost je začela hitro naraščati in je bila konec aprila 2020 za kar 20 % večja kot leto prej.

Slika 9 prikazuje naraščanje števila registriranih brezposelnih oseb zaradi krize, ki jo je na trgu dela povzročil koronavirus.

V finančnem sektorju sprva v Sloveniji ni bilo večjih sprememb, saj se je zaradi povečanih potreb po zadolževanju podjetij število novih kreditov še naprej povečevalo. Ustavilo se je zadolževanje posameznikov in s tem potrošniški in stanovanjski krediti. Prav tako so se znižali davčni prihodki, ki so zaradi vladnih ukrepov precej upadli. Javni primanjkljaj konsolidirane bilance javnega financiranja se je konec aprila 2020 v primerjavi z prejšnjim letom podvojil (UMAR, 2020).

Slika 9: Razmere na trgu dela v Sloveniji

Vir: UMAR (2020)

Kljub oslavljeni mednarodni menjavi pa so nekatere panoge v Sloveniji še vedno imele rast. Zaradi potrebe po komunikaciji na daljavo se je v prvih dveh mesecih pandemije močno povečalo povpraševanje po informacijsko-komunikacijski tehnologiji. Raslo je tudi gradbeništvo, ki je lahko v času pandemije svojo dejavnost opravljalo v dokaj normalnih pogojih. Prav tako so opazno rast beležile tudi vse medmrežne trgovinske dejavnosti in podjetja, ki so opravljali dejavnosti v povezavi z dostavljanjem (UMAR, 2020).

3.1 Ocene izgube slovenskega BDP

Pandemija je v celotnem svetovnem gospodarstvu povzročila velik šok. Glavno vprašanje, ki si ga zastavlja večina slovenskih državljanov, je »Kakšno bo trajanje pandemije in kakšne bodo posledice?« Seveda je veliko odvisno od tega, ali bo v Sloveniji prisoten drugi val okužbe s koronavirusom.

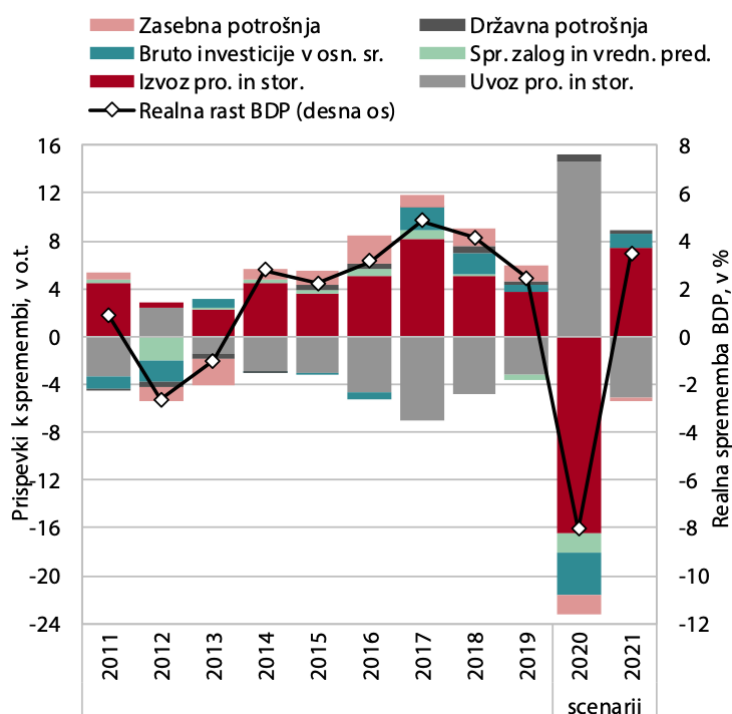
Zaradi zaostrovanja razmer na evrskem območju so napovedi rasti BDP precej pesimistične. Veliko evropskih ustanov je obelodanilo številne študije, ki nakazujejo na negativno rast BDP za tako za leto 2020 kot za leto 2021. Evropska centralna banka je napovedala, da bo BDP na evrskem območju upadel za 5 %, podobno je napovedal tudi Economic Intelligence Unite, ki je predvidel negativno rast BDP za –5,9 %. Negativno rast je prav tako napovedala Evropska banka za obnovo in razvoj EBRD, ki je zaradi novega COVIDA-19 Sloveniji pripisala negativno rast BDP za –5,5 %.

Urad Vlade Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) je ob predpostavki postopne stabilizacije trgov napovedal za Slovenijo zelo postopno okrevanje

trgov. Treba je omeniti, da so letošnje napovedi pred samo krizo koronavirusa že kazale na manjšo rast kot pretekla leta in nakazovale postopno ohlajanje evropskih trgov. Predhodna napoved za leto 2020 je bila 1,5 % rast slovenskega BDP.

Situacija COVIDA-19 pa je napoved občutno spremenila. Z 20. marcem 2020 je slovenska vlada sprejela vrsto ukrepov, s katerimi je želela ustaviti pandemijo. Na drugi strani pa so ti ukrepi ohromili gospodarstvo. Nove napovedi, ki jih je naredil UMAR, kažejo na približno 7,1 % upad slovenskega BDP v letu 2020, v letu 2021 pa naj bi se situacija nekoliko umirila, slika slovenskega gospodarstva naj bi se izboljšala ter povečala slovenski BDP za 3,5 %.

Slika 10: Realne spremembe slovenskega BDP

Vir: UMAR (2020)

Na sliki 10 lahko vidimo, da se pričakuje velik upad izvoza izdelkov in storitev, in prav tako upad investicij, ki so ključne za rast BDP. V letu 2020 bodo še posebej trpele vse storitvene dejavnosti, tako še posebej storitve v hotelskih nastanitvah, ki bodo lahko svoje dejavnosti izvajale v velikem zamiku in v skladu s strogimi omejitvami. Tako je v teh dejavnostih pričakovati kar do 70 % padec prihodkov. V industriji, trgovini in drugih podobnih storitvenih dejavnosti je zaradi motenj v nabavno-dobavnih verigah pričakovati upad prihodkov do 50 %, vendar samo v času vladnih zaščitnih ukrepov. Kasneje je pričakovati postopno izboljšanje, ki bo vodilo v normalizacijo. Kljub temu pa nekatere dejavnosti niso beležile upada svojih prihodkov, saj se je pri njih povpraševanje povečalo. Tako so živilska industrija, energetika in telekomunikacijske storitve še naprej beležile rast prihodkov in pričakovanja prav tako nakazujejo na nadaljnjo pozitivno rast (UMAR, 2020).

Kljub vladnim ukrepom razmere na trgu dela v letu 2020 ne bodo rožnate. Banka Slovenije je ob upoštevanju vladnih zaščitnih ukrepov izdelala novo napoved gibanja stopnje brezposelnosti za konec leta 2020. Stopnja brezposelnosti se bo tako konec leta gibala med –1,8 do –4,7 %, kar je bistveno manj od napovedi v decembru 2019, ki so za konec leta 2020 kazale na 1,2 % rast na trgu dela (Brezigar Masten, 2020).

Inflacija bo v letu 2020 prav tako znatno nižja. Glavni razlog je občuten upad cen energentov, ti so zaradi razmer koronavirusa in vladnih ukrepov beležili velik padec.

4 PROTIKRIZNI GOSPODARSKI UKREPI V SLOVENIJI V PRIMERJAVI Z DRUGIMI DRŽAVAMI

Zaradi izbruha koronavirusa je slovenski Državni zbor sprejel vrsto interventnih zakonov, da bi omilil gospodarske posledice in v podporo podjetniškemu sektorju. Slovenska vlada je tako za zagon gospodarstva sprva namenila 998 milijonov EUR, od tega je 600 milijonov EUR zagotovila prek Slovenske izvozne in razvojne banke (v nadaljevanju SID banka) (Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, 2020).

4.1 Najpomembnejši ukrepi

a) Delno povračilo nadomestila plače

Interventni zakon je Državni zbor sprejel, da bi zaščitil podjetja in posledično delovna mesta v podjetjih, ki zaradi izbruha COVIDA-19 niso mogla opravljati svoje dejavnosti. Če delodajalec ne more zagotavljati dela najmanj 30 % svojih delavcev, mu tako država, če jih pošlje na začasno čakanje na delo, krije 40 % nadomestila plače. Pri tem je še treba omeniti, da je plača delavca na začasnem čakanju na delo 80 % njegove običajne plače. Tako je delodajalec vsaj nekoliko zaščiten pred izpadom dohodka, saj mu bo država krila del fiksnih stroškov za dobo največ treh mesecev od trenutka, ko je zaprosil za pomoč.

Če je delavcu zaradi COVIDA-19 odrejena karantena, država krije vse stroške, nastale z nadomestilom plače delavca (Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, 2020).

b) Odlog plačil bančnih kreditov:

Državni zbor je s tem zakonom omogočil kreditojemalcem 12-mesečni odlog kreditnih obveznosti. Za odlog kreditnih obveznosti lahko zaprosijo vse fizične osebe, podjetja, samostojni podjetniki in druge ustanove, ki bodo imeli zaradi izbruha COVIDA-19 upad dohodka (Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, 2020).

c) Podaljšanje rokov za davčne napovedi in letna poročila ter odlog plačila davka

Država je s tem zakonom podaljšala rok oddaje davčnih napovedi in letnih poročil za dva meseca z možnostjo podaljšanja (Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, 2020).

d) Odlog plačila davka

V primeru hujše gospodarske škode lahko podjetja zaprosijo za odlog davčnih obveznosti za obdobje do 24 mesecev (Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, 2020).

e) Pomoč prek SID banke

Država bo prek SID banke namenila 600 milijonov EUR za financiranje projektov oziroma poslovanja določenih podjetij. V praksi bo SID banka prek drugih slovenskih bank, kot so NLB, Abanka, UniCredit, Intesa Sanpaolo Bank ter druge, financirala kredite in tako pomagala spet zagnati slovensko gospodarstvo. SID banka pa bo tudi pripravila določene zavarovalniške produkte, kot so akreditivi in garancije, s katerimi bodo slovenska podjetja lažje poslovala na tujih trgih (Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, 2020).

f) Znižanje plačila stroškov električne energije za majhne gospodarske uporabnike

Država je sprejela odlok o začasnem neplačevanju prispevkov za zagotavljanje električne energije v proizvodnji. Tako bi majhni gospodarski porabniki električne energije imeli približno 20 % nižje stroške (Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, 2020).

g) Slovenski podjetniški sklad

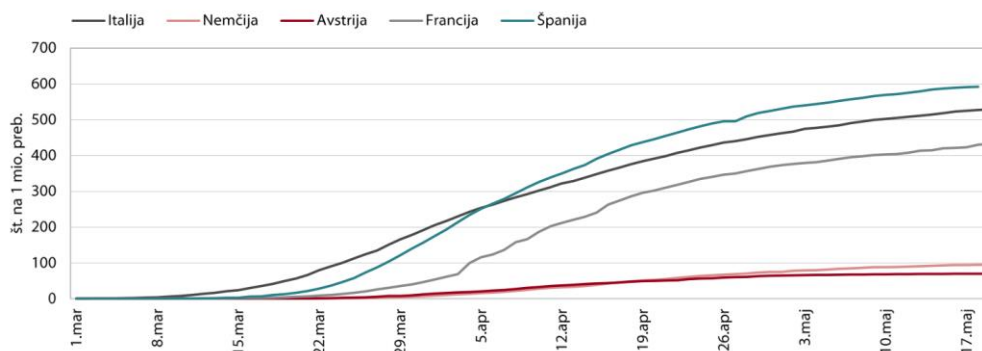
Slovenski podjetniški sklad bo v obliki različnih paketov razdelil 115 milijonov EUR skupnih sredstev, ki bodo namenjena mikro podjetjem. Od paketov je najpomembnejši tisti likvidnostne narave, saj bo slovenski podjetniški sklad namenil 25 milijonov EUR v obliki posojil podjetjem v višini od 40.000 EUR do 125.000 EUR. Prav tako bo v obliki mikrokreditov posodil 12,9 milijona EUR skupnih sredstev podjetjem, ki delujejo na problemskih območjih za materialne in nematerialne investicije (Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, 2020).

4.2 Pregled ukrepov in gospodarskih posledic krize v izbranih državah EU in v ZDA

Poleg gospodarskih ukrepov so v večini držav Evropske unije uvedli omejitve gibanja svojih državljanov, zaprli so meje, zaprli so vse izobraževalne ustanove, gostinske objekte, ustavil se je javni promet in odpovedane so bile vse javne prireditve. Seveda je bil glavni namen vseh držav članic zajezev širjenja virusa, zagotavljanje medicinske opreme, krepitev raziskav, da bi odkrili cepivo, in podpora ohranjanju delavnih mest in podjetij v gospodarstvu. V EU so se zelo dobro zavedali, da bo virus težko popolnoma ustaviti, zato je

treba upočasniti širjenje in zagotoviti dovolj zaščitne opreme ter bolnišnično oskrbo za vse obolele (European Union, 2020).

Slika 11: Število umrlih zaradi posledic COVIDA-19

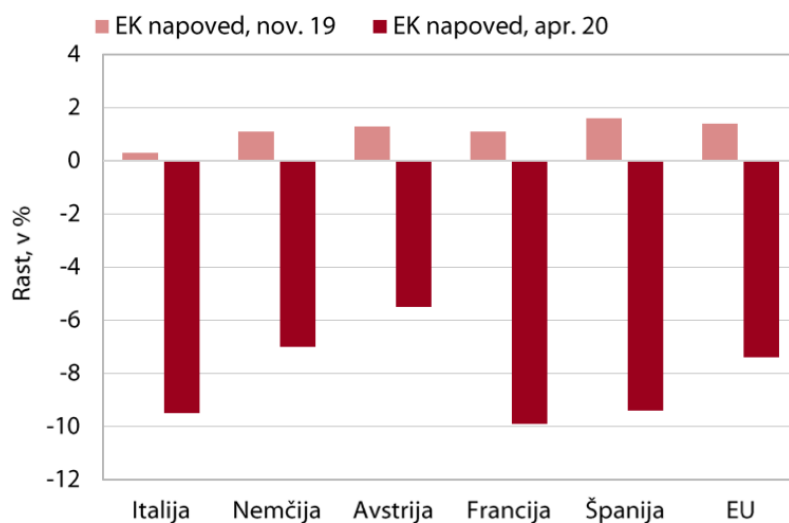
Vir: UMAR (2020)

Na sliki 11 lahko vidimo, v kakšni slabi situaciji sta se znašli Italija in Španija, saj je število umrlih zaradi COVIDA-19 iz dneva v dan sunkovito naraščalo in temu primerni so tudi morali biti državni ukrepi (UMAR, 2020).

Pri tem je treba omeniti Italijo, ki je utrpela največje število smrtnih žrtev na prebivalca na svetu. Zakaj je tako, je bilo vprašanje, s katerim se je ukvarjala večina svetovne javnosti. Eden od razlogov za tako veliko smrtnost je najbrž ta, da je povprečna starost diagnosticiranih ljudi s COVIDOM-19 bila 63 let, kar je veliko več kot v primerjavi s podobno veliko državo Nemčijo, kjer je bila povprečna starost 47 let. Prav tako je treba omeniti, da imata tako Nemčija kot Italija podobno starostno sestavo prebivalstva, vendar pa so tukaj ključne kulturne razlike, ki so povzročile drugačne rezultate okuženosti. V Italiji so medosebni odnosi in običaji precej drugačni kot v Nemčiji, socialna distanca je precej drugačna. Ljudje živijo dosti bolj v stiku drug z drugim, prav tako je mlajša generacija dosti bolj povezana z starejšo. Velik problem je bil, da so v Italiji epidemijo sprva ignorirali in prepozno uvedli zaščitne ukrepe. Zaradi neupoštevanja socialne distance se je virus zelo hitro širil in preobremenil medicinsko osebje, ki je zaradi ogromnega števila obolelih pregorevalo. Posledica je bilo največje število smrtnih žrtev na prebivalca na svetu (The Economist, 2020d).

Na sliki 12 je dobro vidno, kako velika razlika je v sami napovedi rasti BDP med novembrom 2019 in aprilom 2020. Najslabše kaže Italiji, Španiji in Franciji, ki so v Evropi imele največje število okuženih (UMAR, 2020).

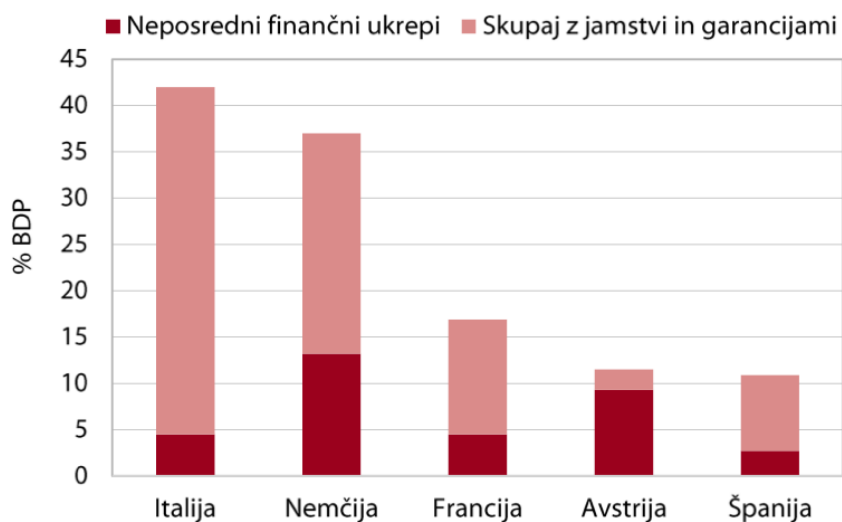
Slika 12: Razlika med napovedjo 2019 in 2020

Vir: UMAR (2020)

Na sliki 13 tako vidimo, da je največ za ukrepe zapravila Italija, ki pa je tudi imela največ smrtnih žrtev. Sledi ji Nemčija, ki ni imela tako velikega števila okuženih kot ostali, ampak je nemška vlada kljub temu ogromno sredstev vložila v zaščito nemškega gospodarstva, saj napovedi rasti BDP za leto 2020 kažejo na več kot 6 % padec nemškega BDP, kar pomeni ogromne izgube (UMAR, 2020).

Slika 13: Finančni ukrepi izbranih držav EU za zajezitev gospodarskih posledic COVIDA-19

Vir: UMAR (2020)

Države Evropske unije so sprejemale večinoma podobne ukrepe kot Slovenija, saj jih je priporočila Evropska unija. V tabeli 14 je pripravljen pregled ukrepov, ki so jih sprejele

druge države članice. Vsi so bili večinoma usmerjeni v zaščito delodajalcev in njihovih zaposlenih.

Tabela 1: Vladni ukrepi v izbranih državah EU za zaježitev gospodarskih posledic COVIDA-19

	Delo				Odlog plačil				Finančni instrumenti				Strukturne politike					
	Presežki delovne sile	Subvencioniranje plač	Samozaposleni, mikro podjetja	Sezonski delavci	Davek na prihodek (dohodnina, dohodek pravnih oseb)	Davek na dodano vrednost	Prispevki za socialno varnost in pokojnine	Najemnine /storitve javnih gospodarskih služb /davek na nepremičnine	Moratorij na odplačevanje dolgov	Jamstva za posle	Neposredna posojila za MSP	Dotacija in subvencije	Pomoč velikim in strateškim podjetjem	Novi trgi	Pomoč turizmu	Delo na daljavo/ digitalizacija	Inovacije	Usposabljanje
Italija	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Nemčija	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
Avstrija	✓	✓	✓		✓	✓			✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		
Francija	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
Španija		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓		

Vir: UMAR (2020)

Ena redkih izjem je Švedska, kjer so ubrali drugačno strategijo, kako se spopasti s koronavirusom. Zaradi želje po kar se da normalnem delovanju gospodarstva Švedska ni uvedla strogih ukrepov omejitve gibanja, ampak le lažje preventivne ukrepe, kot so maske in razkuževanje rok. Tako so restavracije, šole, javni promet in mnoge druge ustanove delovali dokaj nemoteno (Darüber spricht Bayern, 2020).

Sprva je kazalo, da se je švedska vlada odločila prav in da so ukrepi, ki so jih uvedli, v primerjavi z drugimi evropskimi državami pravilni. Švedska je vzela v zakup večjo stopnjo smrtnosti in okuženosti v želji po nemotenem delovanju gospodarstva z namenom, da bi ohranila delovna mesta in omogočila stabilno potrošnjo. V prvem četrtletju je trg dela v povprečju z drugimi skandinavskimi državami (Danska, Norveška, Finska) utrpel veliko manjšo škodo, saj je bila v času krize stopnja brezposelnosti v povprečju za kar 3,5-krat nižja od ostalih evropskih držav. Švedski bruto domači proizvod pa je v skladu z zadnjim četrtletjem leta 2019 padel za samo 0,3 %, kar pa je odlično v primerjavi z ostalimi evropskimi državami, kjer je BDP padel v povprečju za več kot 2 % (Die Presse, 2020).

Vendar pa se že v drugem četrtletju milejši ukrepi niso izkazali za najboljše. Število obolelih je iz dneva v dan močno naraščalo. S 459,3 smrti na milijon prebivalcev je bila Švedska v vrhu smrtnosti med državami, ki so prizadete zaradi COVIDA-19. Kljub nekoliko bolj

stabilnemu trgu dela se je potrošnja dobrin zmanjšala kar za 25 %. Razlog za to je bila zavednost švedskih državljanov, ki so se zaradi strahu pred epidemijo izogibali medsebojnemu stikom. Kar tretjina ljudi je delala od doma, občutno je upadel javni prevoz, prihodki restavracij pa so se znižali kar za 70 % v primerjavi z letom 2019 (The Economist, 2020c).

Zaradi pomanjkanja povpraševanja po izdelkih drugih evropskih držav se je izvoz dobrin občutno zmanjšal. Treba se je zavedati, da je Švedska manjša država, ki je močno odvisna od izvoza, ki predstavlja kar 50 % celotnega švedskega BDP. Kar 70 % švedskega izvoza je namenjenega v države EU, kjer pa je zaradi vladnih ukrepov ostalih držav članic EU povpraševanje po švedskih dobrinah začelo upadati. Posledično je kljub dokaj nemotenemu delovanju vseeno trpel industrijski sektor, saj je zaradi manjšega povpraševanja moral zmanjšati svoje obrate. Dober primer je švedski avtomobilski velikan Volvo, ki je med krizo obratoval samo tri dni v tednu. Proizvodnja pa ni padla samo v avtomobilskem sektorju, temveč tudi v ostalih industrijskih panogah. Najbolj so trpeli sektorji, povezani z naftnimi surovinami in tehničnimi izdelki (Tagesschau, 2020).

Drugo četrletje je o finančni kondiciji švedskega gospodarstva pokazalo pravo sliko. Z manjšo potrošnjo in manjšim izvozom je posledično upadel tudi trg dela in v drugem četrletju se je situacija spremenila. Nova pričakovanja švedske nacionalne banke, kažejo, da bo stopnja brezposelnosti s 6,8 % 2019 zrasla na 9 odstotkov v letu 2020. Nič bolje je ne bo odnesel niti BDP, ki je v prvem četrletju 2020 imel rast 0,1 %, napovedi za konec leta 2020 pa kažejo, da bo imel negativno rast do 10 % (The Local, 2020).

Centralne banke so k reševanju gospodarske krize zaradi COVIDA-19 pristopile različno. Evropska centralna banka (v nadaljevanju ECB) se je na razmere odzvala z napovedjo pomoči v vrednosti 750 milijard EUR, da bi v času pandemije stabilizirala evro. Federal reserve (v nadaljevanju FED) oziroma Ameriška centralna banka se je situacije lotila nekoliko drugače: 300 milijard dolarjev je dala v obliki posojil podjetjem, 125 milijard dolarjev je namenila za odkup obveznic in kar 2 trilijona dolarjev je v posebnem paketu, ki so ga mnogi imenovali »helikopterski denar«. Glavni namen paketa je investirati denar nazaj v gospodarstvo in spodbuditi potrošnjo. Tako je vsak odrasel Američan dobil temeljni dohodek 1200 dolarjev pomoči, otrok pa 500 dolarjev. Ukrepi FED so se izkazali kot zelo uspešni, saj so pomirili vlagatelje na finančnih trgih in stabilizirali valuto dolar (Nicola in drugi, 2020). 750 milijard EUR, da bi v času pandemije stabilizirala evro. Federal reserve (v nadaljevanju FED) je k sami situaciji pristopila nekoliko drugače 300

SKLEP

Koronavirus, ki je preplaval svet, je povzročil globalno gospodarsko krizo. Če se vrnemo na Keynesovo dožemanje ekonomije, se je pri padcu gospodarstva številnih držav zgodilo ravno to, na kar je v zvezi z nastankom krize že opozarjal Keynes sam. Ustavila se je množična potrošnja, ki je krivuljo efektivnega povpraševanja usmerila navzdol, saj so se znižali prav

vsi elementi efektivnega povpraševanja. Zmanjšalo se je efektivno povpraševanje, ki izhaja iz manjše potrošnje gospodinjstev, ta so zaradi manjše ponudbe in manjših prilivov trošila manj, prav tako so se zaradi razmer zmanjšale investicije podjetij in zaradi zaprtja mej nato izvoz. Prav tako je šok pričakovanj potrošnika vplival na majhno nagnjenost k potrošnji in s tem še dodatno znižal naklonski kot krivulje efektivnega povpraševanja in še dodatno pripomogel k padcu družbenega dohodka.

Iz klasičnega modela pa bi lahko sklepali, da je nastanek koronakrize povzročil trg dela, ki je zaradi zaščitnih ukrepov padel pod močnimi pritiski vladnih ukrepov karantene. Krivulja povpraševanja po delu je zaradi manjšega mejnega faktorskega prihodka padla, saj podjetja maksimizirajo profit in zaradi razmer na trgu niso uspela ustvarjati novih prihodkov. Upadel pa ni samo obseg povpraševanja ali obseg ponudbe dela, ampak tudi obseg povpraševanja in ponudbe kapitala. Zaradi zmanjšanja mejnega faktorskega prihodka kapitala se je krivulja povpraševanja po prihrankih pomaknila navzdol. Prav tako je padla krivulja pri prihrankih, saj so krizne razmere spremenile preference posameznika med potrošnjo in varčevanjem. Rezultat tega je padec produkcije dobrin v kratkoročni produkcijski funkciji in z tem nižji output.

Za stabilizacijo gospodarstva bo brez dvoma potrebna državna intervencija, s pomočjo katere lahko nosilci gospodarske politike s fiskalnimi ali monetarnimi ukrepi ublažijo ekonomske šoke in pomagajo trgom do ravnovesja na želeni ravni. Monetarna politika je po mojem mnenju ena ključnih metod za ponovno vzpostavitev ravnovesja. Iz krize bodo verjetno najhitreje izšle države, ki niso sprejele tako drastičnih ukrepov, vendar pa se je treba zavedati, da je vsako življenje neprecenljivo in nobena pozitivna gospodarska rast nam ga ne more vrniti. Nihče ne ve, kako dolgo se bomo soočali s problemom COVIDA-19, vemo pa, da smo iz dneva v dan močnejši, imamo potrebno znanje in orodje, da to krizo končamo.

LITERATURA IN VIRI

1. Baldwin, R. (2020). *Economics of the time of COVID-19*. London: Centre for Economic Policy Research.
2. Bednaš, M. (2020). *Scenarij COVID-19*. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.
3. Blanchard, O. (2003). *Macroeconomics*. Harlow: Pearson Education Limited.
4. Blanchard, O., Amighini, A. & Giavazzi, F. (2010). *Macroeconomics a European perspective*. Harlow: Pearson Education Limited.
5. Brezigar Masten, A. (2020). *Analiza učinkov COVIDA-19 na slovensko gospodarstvo*. Ljubljana: Banka Slovenije.
6. CNBC. (2020). *Working from home is here to stay, even when the economy reopens*. Pridobljeno 29. junija 2020 iz <https://www.cnn.com/2020/05/11/work-from-home-is-here-to-stay-after-coronavirus.html>

7. Darüber spricht Bayern. (2020). *Corona-Krise: Schwedischer Weg besser für die Wirtschaft?* Pridobljeno 29. junija 2020 iz https://www.br.de/nachrichten/wirtschaft/corona-krise-schwedischer-weg-besser-fuer-die-wirtschaft,RzhmQP2?fbclid=IwAR1jV-ttryvEkNzLK4on1IU1Kt5kUHKI12b4vZniX2zcoh7lheyebCH_E
8. Die Presse. (2020). *Schweden in der Corona-Krise: Ein holpriger Sonderweg?* Pridobljeno 29. junija 2020 iz <https://www.diepresse.com/5821337/schweden-in-der-corona-krise-ein-holpriger-sonderweg?fbclid=IwAR2KiCyHkodST64wvTCiV7eqUMqZSwf0Am3AgmQV0ogkXJyaL0BELg91yg>
9. European Union. (2020). *The common EU response to COVID-19*. Pridobljeno 29. junija 2020 iz https://europa.eu/european-union/coronavirus-response_en
10. Kešeljević, A. (2016). *Makroekonomija*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
11. Keynes, J. M. (2006). *Splošna teorija zaposlenosti, obresti in denarja*. Ljubljana: Narodna univerzitetna knjižnica.
12. Krugman, P. (2015). *Ustavimo to krizo Takoj!* Ljubljana: Modrijani.
13. Nicola, M., Alsafi, Z., Sohrabi, C., Kerwan, A., Al-Jabir, A., Iosifidis, C. & Agha, R. (2020). The socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19): A review. *International Journal of Surgery*, 78, 185.
14. Our World in Data. (2020). *Total confirmed COVID-19 deaths per million people, Jun 21, 2020*. Pridobljeno 4. junija 2020 iz <https://ourworldindata.org/grapher/total-covid-deaths-per-million>
15. Ozili, P. & Arun, T. (2020). *Spillover of COVID-19: Impact on the Global Economy*. Munich: Personal MPRA Archive.
16. Tagesschau. (2020). *Auch ohne Lockdown down*. Pridobljeno 29. junija 2020 iz https://www.tagesschau.de/ausland/corona-schweden-wirtschaft-101.html?fbclid=IwAR0voLP1Iu_nHLUGF-EJQx6Q4y7wqipZFU_NWpIT-7gcQVjUDSEZIfdrsgI
17. Tajnikar, M. (2015). *Makroekonomika*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
18. The Economist. (2020a, 5. maj). *Can America's banking system keep cash flowing if activity dries up?* Pridobljeno 4. junija 2020 iz <https://www.economist.com/finance-and-economics/2020/03/05/can-americas-banking-system-keep-cash-flowing-if-activity-dries-up>
19. The Economist. (2020b, 14. maj). *The pandemic has spawned a new way to study medical records*. Pridobljeno 4. junija 2020 iz <https://www.economist.com/science-and-technology/2020/05/14/the-pandemic-has-spawned-a-new-way-to-study-medical-records>
20. The Economist. (2020c, 16. maj). *Is Sweden's approach to covid-19 wise or reckless?* Pridobljeno 4. junija 2020 iz <https://www.economist.com/europe/2020/05/16/is-swedens-approach-to-covid-19-wise-or-reckless>
21. The Economist. (2020d, 16. maj). *Why does Germany's death rate look better than Italy's?* Pridobljeno 4. junija 2020 iz <https://www.economist.com/europe/2020/03/26/why-does-germanys-death-rate-look-better-than-italys>

22. The Local. (2020). *Coronavirus: Sweden's economy plunging despite refusal to lockdown*. Pridobljeno 29. junija 2020 iz <https://www.thelocal.se/20200607/coronavirus-swedens-economy-plunging-despite-refusal-to-lockdown>
23. Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje. (2020). *Ukrepi za zajezitev širjenja okužb*. Pridobljeno 4. junija 2020 iz <https://www.gov.si teme/koronavirus-sars-cov-2/ukrepi-za-zajezitev-sirjenja-okuzb/>